

Naqqiut

Siunnersuut 2. marts 2016-imeersoq taarserpaa

Ilanngussaq 1-imi, Tunisassianik marloqiusamik atorneqartartunik avammut annissuinermik nakkutiginninneq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsisissatut siunnersuut, iluarsisoqarpoq. Iluarsiiisutit Inatsisinik atuutsitsinermit ministereqarfiup naggataarutaasumik inatsisilioriaatsitigut misissuinerata malitsigisaanik, inatsisilioriaatsimut oqaatsinullu tunngassuteqarput. Aammattaaq aalajangiiffigisassatut siunnersuutip kalaallisuuata qulequtaa oqaatsitigut iluarsineqarpoq.

Inatsisartut suleriaasianni § 33 naapertorlugu matumuuna Naalakkersuisut aalajangiiffigisassatut siunnersuummik saqqummiussipput:

Uunga siunnersuut: Tunisassianik marloqiusamik atorneqartartunik avammut annissuinermik nakkutiginninneq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsisissatut siunnersuummut oqaaseqaateqarnissaq pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut (Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq)

Tunngavilersuutit

Aalajangiiffigisassatut siunnersuut tassaavoq tunisassianik marloqiusamik atorneqartartunik avammut annissuinermik nakkutiginninneq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsisissatut siunnersuummut Namminersorlutik Oqartussat oqaaseqaatissaat. Tunisassiat marloqiusamik atorneqartartut imaluunniit tunisassiat dual-use, inatsisissatut siunnersuummi paasinninneq malillugu tassaapput tunisassiat inuiaqatigiinni aamma sakkutooqarnermi siunnertanut atorneqarsinnaasut aammalu uraniinnarmut tunngassuteqaratik. Siunertaavoq tunisassiat teknologiilu malussariffiusut sakkunik annertoorsuarmik aseruisartunik ineriartortitsinermit siaruarterinermullu atorneqannginnissaanik, imaluunniit nunanut nunani tamalaani eqqissisimanermut, sillimaniarnermut patajaatsuutitsinermullu aarlerinartorsiortitsisartunut avammut anninneqannginnissaasa, qulakkeerneqarnissaa.

Inatsisissatut siunnersuuteqarnermi danskit-kalaallit uranimik piianeq aamma avammut annissuineq pillugit Nalunaarusiaanni 2013-imi oktobarimeersumi inassuteqaatit malitseqartinneqarput. Inatsisissatut siunnersuummi danskit naalakkersuisuisa aamma Naalakkersuisut akornanni nunanut allanut, illersornissamut sillimaniarnermullu politikkimut tunngasut immikkuullarissut pillugit suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutaat 26. januar 2016-

imeersoq aamma Inuussutissarsiornermut Siuariartortitsinermullu ministereqarfiup aamma Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfiup akornanni tunisassianik marloqiusamik atorpeqartartunik teknologiimillu avammut annissuineramik nakkutiginninnissaq pillugu ataatsimoortumik nalunaarutaat inerisaqqinneqarput.

Danmarkimi nunani tamalaani avammut annissuineramik nakkutiginninnissamik pisussaaffeqarnerit, tunisassianut marloqiusamik atorpeqartartunut atatillugu annissinernut, nuussinernut, isumaqatigiissitsiniarnermik suliaqarnermik aamma aqqusaarnernik nakkutiginninnissaq pillugu EU-mi peqqussummi atuutsinneqarput. Kalaallit Nunaat EU-mi ilaasortaannigilaq, taamaattumillu EU-mi maleruagassiineq Danmarkimi atuuttoq Kalaallit Nunaannut atuutinngilaq.

Taamaattumik inatsisissatut siunnersuut, Kalaallit Nunaannut atuuttumik inatsiseqalerneratigut, Kunneqarfik Danmarkip tunisassianik marloqiusamik atorpeqartartunik avammut annissuineramik nakkutiginninnissamut nunani tamalaani pisussaaffiisa naammassineqarnissaasa qulakkeernissaannut, tungassuteqarpoq.

Inatsisissatut siunnersuutip imarisai

Kunneqarfik Danmarki nunat EU-mi ilaasortaasut allat amerlanerit peqatigalugit nunani tamalaani avammut annissuineramik nakkutiginninnermut politikikkut aqutsisuni sisamani peqataavoq:

”Nuclear Suppliers Group (NSG), Australien Gruppen (AG), Wassenaar Arrangementet (WA) aamma Missile Technology Control Regime (MTCR) kiisalu Zangger Komiteen”.

Kunneqarfik Danmarki avammut annissuineramik nakkutiginninnermut politikikkut aqutsisuni ilaasortaanini aqutigalugu, maleruagassiineramik avammut annissuineramik nakkutiginninnermut politikikkut aqutsisuni takuneqarsinnaasumik malinninnissamut pisussaaffeqarpoq, ilanngullugu tunisassianik marloqiusamik atorpeqartartunik avammut annissuineramik nakkutiginninnissaq. Maleruagassiineq avammut annissuineramik nakkutiginninnermut politikikkut aqutsisuni sisamaasuni taakkunani takuneqarsinnaasoq, Kalaallit Nunaannut saneqqunneqarsinnaanngitsumik pisussaaffiliivoq, tassami politikikkut aqutsinermi peqataaneq Kunneqarfimmut tamarmut atuuttumik ilaaffigineqarmat.

Avammut annissuineramik nakkutiginninnermut politikikkut aqutsisut sisamat taakkua, tunisassiat aamma teknologii sorliit nakkutigineqartussaassanersut isumaqatiginninniartarput, aammalu tunisassianut taakkununnga allattuiffimmik aalajangersaasarlutik. Tassani pineqarput tunisassiat, inuiaqatigiinni atorpeqartarnerisa saniatigut atomip nukinganit, akuutissat uumaatsut aamma uumassusillit atorlugit sakkussianut annertoorsuarmik aseruisartunut imaluunniit taakkununnga qartartuliussassatut kiisalu ataatsimut isigalugu sakkussianut akerlerineqartunut, atorpeqarsinnaasut.

Tunisassiat nakkutigineqartut pillugit aalajangiinerit nunani tamalaani avammut annissuineramik nakkutiginninnermut politikikkut aqutsisuni sisamani taakkunani aalajangiunneqartut, atuutsinneqalernissaannut, EU-Kommissionip nakkutigineqartussanut allattuiffik ukiumut ataasiarluni nutartertarpaa. Nakkutigineqartussanut allattuiffik Inuussutissarsiornermut aqutsisoqarfiup nittartagaani tamanut saqqummiunneqartarpoq.

Inatsisissatut siunnersuuteqarnermi siunnersuutigineqarpoq, EU-mi peqqussut malillugu pisartutut, tunisassianik marloqiusamik atorineqartartunik, nakkutigineqartussanut allattuiffimmi allassimasunik, annissinissamut akuersissummik peqarnissaq piumasaqaatigineqassasoq. Nakkutigineqartussanut allattuiffik aalajangersarneqartassaaq nutarterneqartassallunilu, taamaalilluni tunisassianut marloqiusamik atorineqartartunut EU-p nakkutigineqartussanut allattuiffianut taanna naapertuutissalluni. Inatsisissatut siunnersuuteqarnermi avammut annissuineramik nakkutiginneriaatsimik, EU-p suliassaqaarfinni Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartuni marloqiusamik atorineqartartunut peqqussutaanut assingusumik, atuutsitsisoqalissaaq.

Inatsisissatut siunnersuummi aamma nunani soorlu USA-mi, Canada-mi aamma Australien-imi aammalu EU-mi atuuttunut assingusumik, saffiugassanik uranimik aammalu thorium-imik akulinnik annissisarnermut maleruagassiinissaaq, siunnersuutigineqarpoq. Inatsisissatut siunnersuut malillugu agguaqatigiissillugu uranimik aamma thorium-imik akoqarnissaannut aalajangersaanerini, avammut annissuinissamut akuersissutit nunani USA-mi, Canada-mi aamma Australien-imi imaluunniit EU-imi atuuttut aalajangersakkat taamaaqataannik, Inuussutissarsiornermut siuariartortitsinermullu ministeri avammut annissuinissamut akuersissummumut piumasaqaatit pillugit aalajangersakkanik aalajangersaasinnaavoq. EU-mi peqqussut malillugu saffiugassaaq 10 procentimik annertunermilluunniit thorium-imik akoqarpat imaluunniit uranimik 0,1 procentimik annertunermilluunniit akoqarpat, saffiugassamik avammut annissinissamut akuersissummik peqarnissat piumasaqaatigineqarpoq.

Inatsisissatut siunnersuut malillugu kalaallit ilanngaaserinermit oqartussaasui avammut annissuineramik nakkutiginninnermi suliassanik isumaginninnissamut piginnaatinneqarput aammalu Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik sumiiffiit ilanngaaseriviusussat, tunisassiat marloqiusamik atorineqartartut anninneqartussatut nalunaarutigineqartut sularinissaannut akisussaasuusussat, toqqarneqarnissaannut inuussutissarsiornermit siuariartortitsinermullu ministerimit piginnaatinneqassalluni.

Namminersorneq pillugu inatsimmut tunngasut

Namminersorneq pillugu inatsisip atuutileranerani Namminersorlutik Oqartussat suliassaqaarfiit akisussaaffigilerlugit tiguneqarsimasut iluanni inatsisiliornermit ingerlatsinissamullu pissaaneqalerput. Namminersorlutik Oqartussat aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga

pingaarutillit pillugit inatsisartut inatsisaat nr. 7, 7. december 2009-imeersoq (aatsitassanut ikummatissanullu inatsit) atuutilernerani aatsitassanut suliassaarfik akisussaaffigilerlugu tiguaat.

Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissueqqaarnissamut, misissuinissamut piiaanissamullu akuersissutit aatsitassanut ikummatissanullu inatsit malillugu tunniunneqartarput. Uranimut aamma akuutissanik qinngornernik ulorianartunik akulinnut allanut tunngatillugu suliagarnerit, inuiaqatigiinni pisussaaffeqarnermut inatsisitigut isumaqatigiissutit aamma nunani tamalaani maleruagassat allat, sukkulluunniit Kunneqarfik Danmarkimut saneqqunneqarsinnaanngitsumik pisussaaffiliisut aammalu Kalaallit Nunaannik ilaatitsiviusut, malillugit pisussaaffinnut naapertuuttumik ingerlanneqartussaapput.

Taamaalilluni uranimik allanillu qinngornernik ulorianartunik akulinnik piiaaneq, Kunneqarfiup sillimaniarnermut nakkutiginninnissamut (safeguards), avammut annissuineramik nakkutiginninnissamut, sumiiffinni inissisimaffinnik isumannaallisaanermut tunngatillugu siaruartitsinnginnissamut pisussaaffiitut kiisalu nunani tamalaani pisussaaffinnut attuumassuteqartunut allanut, naapertuuttumik pissaaq.

Tunisassianik marloqiusamik atorneqartartunik avammut annissuineramik nakkutiginninnissaq pillugu ataatsimoortumik nalunaarut, inatsisissatut siunnersuutip matuma saqqummiunneqarneranut, tamatumalu kingorna allaffissornikkut maleruagassanut inatsisissatut siunnersuut naapertorlugu aalajangersarneqartussanut, kiisalu Kalaallit Nunaanni avammut annissuineramik nakkutiginneriaatsimut allaffissornikkut periaatsinik pisariaqartunik atuutsitsinissamut, politikikkut tunngaviuvoq.

Avammut annissuineramik nakkutiginninneq pillugu ataatsimoorluni nalunaarut, Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata akornanni aalajangiisinnaatitaaffinnik agguaanermut atuuttumut naapertuuppoq, peqatigisaanillu Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata akornanni agguaaneq aammalu suliassat naalagaaffiup avammut annissuineramik nakkutiginninnermut tunngatillugu pisussaaffiisa isumagineqarnissaannut pisariaqartitsineq malillugu suliassanik nassuiaasuulluni.

Avammut annissuineramik nakkutiginninneq pillugu ataatsimoorluni nalunaarut, Kunneqarfik Danmarkip tunisassianik marloqiusanik atorneqartartunik avammut annissuineramik nakkutiginninnissamut nunani tamalaani pisussaaffiisa naammassineqarnissaannut, tunngassuteqarpoq.

Inatsisissatut siunnersuutip akuerineqarnerani, uranip Kalaallit Nunaanneersup eqqissisimasunut inuiaqatigiinnilu siunertanuinnaq atorneqarnissaanut tunngatillugu, Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata nunani tamalaani pisussaaffii naammassineqassapput. Inatsisissatut siunnersuut, suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut aamma Ataatsimoorluni nalunaarut ilaatillugit, aatsitassanut suliassaarfimmi kalaallit aalajangiisinnaatitaanerisa aammalu namminersorneq pillugu inatsit

malillugu aatsitassanik pīaanissamut pisinnaatitaaffeqarnerup aammalu danskit naalackersuisuisa nunanut allanut, sillimaniarnermut illersornissamullu suliassaqarfimmi aalajangiisinnaatitaanerisa, akornanni ataqatigiissitsissaaq.

Namminersorlutik Oqartussanut aningaasaqarnikkut sunniutaasussat

Siunnersuutip malitsigisaanik Namminersorlutik Oqartussat aningaasartuuteqarnerulissasut naatsorsuutigineqannilaq. Ukiumut qinnuteqaatit ikittuinnaasassasut, taamaalillunilu qinnuteqaatinut aamma Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup annissinermi akuersissutinik nakkutiginninneranut atatillugu Namminersorlutik Oqartussani allaffissornermi annikitsuinnarmik atuisoqartassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Aningaasartuutit Namminersorlutik Oqartussat oqartussaasutut suliarinninnermut peqataanerannut toqqaannartumik tunngassuteqartut, akuersissutit aatsitassanut ikummatissanullu inatsit malillugu tunniunneqartut naapertorlugit pisinnaatitsissummik pigisaqartumit utertillugit akilersinnissaannut periarfissaqarnermit matussuserneqassapput.

Inuussutissarsiortunut il.il. aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu sunniutaasussat

Qinnuteqaammut akiliummik ataasiakkaatigut aalajangersaanissaq annertoorujussuarnik nalorninartortaqarpoq, tassami tamatumunnga qinnuteqaateqarumaartussat amerlassusaat apeqqutaasussaammat. Taamaattoq ukiumut qinnuteqaatit ikittuinnaasassasut naatsorsuutigineqarpoq.

Tusarniaaneq

Inatsisissatut siunnersuut sapaatit akunnerini sisamani Namminersorlutik Oqartussat tusarniaanermut nittartagaanniitinneqarpoq aammalu makkununnga tusarniaassutigalugu nassiunneqarluni:

Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik
Naalackersuisut Siulittaasuata Naalackersuisoqarfia
Aatsitassanut Ikummatissanullu Naalackersuisoqarfik
Nunanut Allanut Pisortaqarfik
Peqqissutsimut Naalackersuisoqarfik
Kalaallit Eqqartuussissuserisui
SIK
Sulisitsisut
ICC
KANUKOKA
Transparency Grønland
Kommuneqarfik Sermersooq
Kommune Kujalleq

Qeqqata Kommunia
Qaasuitsup Kommunia

Tamatuma saniatigut Inuussutissarsiornermut ministereqarfiup inatsisissatut siunnersuut danskit oqartussaasuinut aamma kattuffinnut ingiaqatigisaanik tusarniaassutigaa.

Tusarniaanerit allannguuteqartitsinissamut pissutissaqalersitsisimangillat.

Inassuteqaat

Naalakkersuisut tamanna tunngavigalugu inassutigissavaat, tunisassianik marloqiusamik atorneqartartunik avammut annissuineramik nakkutiginninneq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsisissatut siunnersuut Namminersorlutik Oqartussat akuerisinnaagaat.